

поділу влади, але незалежно від них та відіграючи дуже важливу роль у підтримці рівноваги між політичною більшістю і меншістю, державою та суспільством.

Представник групи вчених, які наполягають на комплексному характері інституту конституційного правосуддя Б. Ебзеев акцентує на тому, що конституційний суд як орган судового конституційного контролю має подвійну правову природу, оскільки (відповідно до його функціональної характеристики), є органом правосуддя, який здійснює свою діяльність у формі конституційного судочинства. Водночас з інституційної точки зору, конституційний суд є одним з вищих органів державної влади і в цьому випадку стоїть на одній сходинці з іншими інститутами держави, діючи в даному механізмі незалежно та самостійно.

Інший представник цієї групи Л. Гарліцкі зазначає, що Конституційний Трибунал є самостійним конституційним державним органом, який (відповідно до ч. 2 ст. 10 Конституції Польщі) розглядається як орган судової влади, хоча водночас підкреслюється відмінність між ним і судами загальної юрисдикції. Конституційний Трибунал знаходиться поза судовою системою, утворюючи водночас другий, окремий сегмент судової влади. Самостійність Конституційного Трибуналу, на думку автора, знаходить своє відображення і в його автономії.

Таким чином, дослідивши різноманітні наукові підходи до розуміння правової природи органів конституційної юстиції в Україні та державах Східної Європи, найбільш вдалою видається позиція, згідно з якою обґрунтовується саме судова природа органів конституційної юстиції. Даний висновок пов'язаний з тим, що дослідження функціональних характеристик, інституційного оформлення, характеру, принципів і змісту діяльності даних органів в комплексі вказує саме на їх правосудну природу. Органи конституційної юстиції, виходячи зі своїх повноважень, вирішують спори про право і врегульовують правові конфлікти, що виникають між гілками влади, таким чином, встановлюючи конституційну істину про право та забезпечуючи конституційне правокористування та реальний конституціоналізм.

Сон С. С.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри конституційного права*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКЕ ЗАКОНОДАВСТВО

Питання фінансування є найскладнішим для кожної політичної партії, та незважаючи на вже прийняті законодавчі норми проблема легального фінансування політичних партій залишається відкритою в Україні.

Водночас відносини за участю партійних суб'єктів в рамках місцевого виборчого процесу, об'єктом яких виступають фінансові та матеріальні блага й інформаційні ресурси, є врегульованими у вітчизняному виборчому праві.

Зазначимо, що відповідні відносини мають міжнародні, законодавчі та внутріпартійні джерела регулювання. Як визнають західні науковці, термін «фінансування політичної діяльності» є багатоаспектним. Питання фінансування є найскладнішим для кожної політичної партії, та незважаючи на вже прийняті законодавчі норми проблема легального фінансування політичних партій залишається відкритою.

Слід сказати у фінансуванні політичних партій Європейських стандартах у сфері фінансування політичних партій, рекомендованих Парламентською асамблеєю Ради Європи встановлюють наступні принципи фінансування політичних партій та виборчих кампаній: обґрунтований баланс між державним та приватним фінансуванням; справедливі критерії розподілу державної допомоги партіям; суворі правила щодо приватних пожертв; встановлення межі для партійних видатків, пов'язаних з виборчими кампаніями; повна прозорість звітності; створення незалежного органу аудиту та встановлення адекватних санкцій для порушників правил.

Відповідно до Правил щодо фінансування політичних партій, прийнятих Венеціанською Комісією у 2001 р. (далі: Правила), політичні партії отримувати кошти за рахунок державного або приватного фінансування. Правила зазначають, що державне фінансування повинно передбачатись для всіх партій, представлених у парламенті, але вказують, що з метою забезпечення рівності можливостей для різних політичних сил.

Ці правила стосується насамперед: прозорості приватного фінансування; заборони пожертв від іноземних держав чи підприємств; встановлення максимального розміру для кожного внеску; верхня межа витрат на проведення виборчої кампанії, що відповідає ситуації в країні, є пропорційною кількості виборців; подання виборчої фінансової звітності органу, відповідальному за нагляд за виборчим процесом (виборчої комісії), у розумний строк після виборів; пропорційність санкцій серйозності фінансового порушення та судовий характер їх накладання.

Спільні правила проти корупції у фінансуванні політичних партій та виборчих кампаній, рекомендовані Комітетом Міністрів Ради Європи країнам-членам цієї організації зазначають, що держава та її громадяни мають право підтримувати політичні партії. При цьому державна підтримка повинна обмежуватися розумним внеском, вона може бути фінансовою, а при її розподілі мають застосовуватись критерії об'єктивності, справедливості та розумності.

До загальних принципів пожертвувань вказані правила відносять: уникнення конфлікту інтересів; забезпечення прозорості пожертвувань та

недопущення таємних пожертвувань; уникнення упередженості до діяльності політичних партій; забезпечення незалежності політичних партій.

Зазначимо, що вимоги вказаних правил щодо необхідності застосування правил стосовно пожертвувань політичним партіям, є придатними до застосування до регіональних та місцевих організацій партії під час місцевих виборів.

Зміст зазначених вище Правил передбачає: ведення спеціального обліку всіх витрат; ведення належного бухгалтерського обліку; відображення у звітах політичних партій всіх пожертвувань; подання політичними партіями регулярних, принаймні річних, звітів до незалежної державної установи; спеціалізацію суддівського, поліцейського та іншого персоналу для боротьби з незаконним фінансуванням; встановлення ефективних, пропорційних та переконливих санкцій за порушення правил щодо фінансування політичних партій та виборчих кампаній.

До непрямих форм державної фінансової підтримки політичних партій європейські акти відносять як податкові пільги, так і покриття поштових витрат та оренди приміщень для зустрічей, підтримку партійних засобів масової інформації, молодіжних організацій та дослідницьких інститутів.

Узагальнивши думку сучасних дослідників, слід визнати, що вимоги щодо фінансування політичних партій має зосереджуватися на наступних ключових аспектах: запобігання корупції; обмеження впливу фінансових інтересів; створення рівних можливостей для всіх конкуруючих партій; скорочення постійно зростаючих витрат; забезпечення нормального функціонування політичної та партійної систем, забезпечення тісної і плідної співпраці політичних партій та їхньої відповідальності перед громадянами; гарантія прозорості політичних фондів; забезпечення незалежності політиків і партій можливостей для конкуруючих сторін; прозоре використання партійних фінансів; створення рівних можливостей для всіх громадян.

Аспекти фінансового забезпечення участі політичних партій у місцевих виборах регулюються міжнародними, насамперед європейськими актами та законами України «Про політичні партії в Україні» та «Про вибори депутатів Верховної Ради АР Крим, місцевих рад, сільських, селищних та міських голів». При досить незначній ролі підзаконних актів велике значення для відповідних відносин мають внутріпартійні, насамперед, статутні нормативні акти. Контроль за використанням матеріальних та фінансових ресурсів політичними партіями на місцевих виборах слід розподілити на контроль з боку виборчих комісій, контрольно-ревізійних органів та банківський та внутріпартійний контроль. Слід констатувати відсутність відповідного контролю з боку структурних підрозділів місцевого самоврядування, що є, безумовно, проблемним аспектом.